

Nr 276.

Av herrar **Petersson** i Lerbäcksbyn och **Fjellman**, *angående förbättring av pensioner av äldre typ till änkor efter befattningshavare i statens tjänst.*

Fjölårets riksdag genomförde med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 198 en reglering av pensioner av äldre typ åt f. d. befattningshavare i statens tjänst, varigenom en välbehöflig lättnad i ekonomiskt hänseende bereddes dessa pensionärer. I samband med den kungl. propositionen väckte under-tecknade en motion, nr 451 i andra kammaren, åsyftande att jämväl åt änkor efter f. d. befattningshavare i statens tjänst måtte beredas någon förbättring i deras bevisligen mycket ojämna och i många fall ytterst otillfredsställande pensionsförhållanden. Motionen, som avstyrktes av bankoutsrottet, dock med reservation av en utskottets ledamot, kom till behandling i kamrarna först i riksdagens elfte timme, och under den uppbrotsstämning, som då i hög grad tryckte sin prägel på förhandlingarna, förmådde ärendet icke tillvinna sig den uppmärksamhet och det beaktande, som motionens behjärtansvärda syfte enligt vår mening gjort det förtjänt av. Vid sådant förhållande drista vi oss att ånyo bringa frågan under riksdagens prövning i förhoppning att de övervägande formella skäl och betänkligheter, varpå bankoutsrottet synes ha grundat sitt avstyrkande, vid förnyat övervägande sköla få vika för en skälig hänsyn till de moraliska förpliktelser, som staten måste anses hava gent emot här ifrågavarande pensionärer. Det rör sig, som vi redan i vår fjölårsmotion erinrade, om änkor efter befattningshavare, som i statens tjänst utfört ett krävande, troget och träget arbete mot en lön, som i de flesta fall varit mycket knappt tillmätt. De inbetalningar, på vilka pensionsbeloppen huvudsakligen äro beräknade, hava bestämts i förhållande till denna knappt tillmätta lön och torde väl i allmänhet hava utgjort, vad vederbörande befattningshavare kunnat komma ut med för att bereda de sina en tryggad ålderdom. Ursprungligen torde väl också pensionsbeloppen hava någorlunda svarat mot vad som med den tidens penningvärde var att anse som existensminium. Penningvärdets förändringar i senare tid hava gjort, att dessa belopp numera i ett stort antal fall måste betecknas som fullkomligt otillräckliga för tillgodoseende av även mycket blygsamma anspråk. Det saknas icke exempel på att sammanlagda beloppet av pension, pensionstillägg och dyrtidstillägg icke uppgår till mycket mer än 200 kronor om året.

Genom beviljandet av pensionstillägg och dyrtidstillägg har ju staten också erkänt behovet av en förbättring av änkepensionerna och även i viss mån vidgått sina förpliktelser gent emot här ifrågakommande pensionärer. Utöver vad vi i detta sistnämnda hänseende anförde i vår motion vid fjolårets riksdag tillåta vi oss nu erinra om hurusom staten år 1920 vid den reglering av folkskollärarnas pensionsförhållanden, som då ägde rum, medverkade till en förbättring av redan utgående pensioner till änkor efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa, vilken vid sagda tidpunkt uppgick i den nybildade statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. Storleken av dessa delvis med statsmedel genomförda pensionsförhöjningar framgår av efterföljande jämförande sifferuppgifter:

Gammal änke- pension.	(Tjänstepensions- underlag.)	Ny änke- pension.
kr. 150: —	kr. 450: —	kr. 390: —
» 175: —	» 525: —	» 405: —
» 200: —	» 600: —	» 420: —
» 250: —	» 750: —	» 450: —
» 338: —	» 1,013: —	» 502: 60

Någon principiell skillnad mellan den pensionsreglering, som sålunda under statens medverkan genomfördes 1920 och den som av oss ifrågasättes, förefinnes så vitt vi kunna se icke. I båda fallen gäller det av vederbörande befattningshavare själva i huvudsak upprätthålla kassor. Pensionsbeloppens storlek grundar sig i båda fallen i första hand på av delägarna i livstiden verkställda inbetalningar. Några principiella betänkligheter mot att staten träder hjälpare emellan, när behov därav uppenbarligen äro för handen, kunna sålunda icke göras gällande i ena fallet i högre grad än i det andra.

Ehuru det givetvis måste ankomma på den utredning, som vi tillåta oss hemställa om, att undersöka och uppvisa i vilken omfattning behovet av en förbättring av de äldre änkepensionerna måste anses föreligga, huru många och vilka pensionsberättigade änkor som böra komma i åtnjutande av denna förbättring samt grunderna för densamma, hava vi ansett oss böra bidra till frågans belysning genom att införskaffa uppgifter om antalet pensions-tagare å äldre stater inom de kassor, för vilkas del en pensionsreglering kan tänkas ifrågakomma. Med reservation för en viss ofullständighet, beroende på att någon mindre kassa måhända saknas bland uppgiftslämnarna, sammanföras uppgifterna här nedan, varvid även summan av utgående pensioner på äldre stat anges i varje särskilt fall, exklusive pensionstillägg och dyrtidstillägg:

Uppgift å antalet pensionärer å äldre stater och till dem utgående pensioner i nedanstående kassor:

	Antal pensionärer.	Summa pensionsbelopp kronor.
Civilstatens änke- och pupillkassa	2,269	1,143,145: —
Statens järnvägars änke- och pupillkassa	791	390,113: —
Tullstatens enskilda pensionsinrättning	507	158,480: —
Telegrafverkets änke- och pupillkassa	103	73,537: —
Arméns nya änke- och pupillkassa.....	}1,849	719,873: —
Allmänna militäränkepensionsanstalten		
Tillsammans	5,519	2,485,148: —

Slutligen vilja vi till belysning av den stora ojämnhet, som är rådande mellan pensioner å äldre stater och sådana enligt nyreglerade löner, återgiva följande jämförande uppgifter, som hänföra sig till förhållandena inom tullstatens enskilda pensionskassa:

Uppgift å till vissa tulltjänstemäns änkor utgående pensioner.

	Pension från tullstatens ensk. pensionsinrättning.	Pensions-tillägg.	Summa.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Kustvaktänka.....	80: —	80: —	160: —
»	100: —	90: —	190: —
(Nyreglerad).....	343: 20	— —	343: 20
Vaktmästareänka.....	180: —	90: —	270: —
(Nyreglad) (= nuvarande uppsyningsman) ..	384: —	— —	384: —
Kammarskrivaränka	200: —	90: —	290: —
(Nyreglerad).....	648: —	— —	648: —
Kontrollörsänka	340: —	— —	340: —
(Nyreglerad)	840: —	— —	840: —
Tullförvaltaränka	710: —	— —	710: —
(Nyreglerad)	840: —	— —	840: —
Tullförvaltaränka	960: —	— —	960: —
(Nyreglerad)	1,144: 80	— —	1,144: 80

(Anm. Dyrtidstillägg är här ovan *icke* medräknat.)

Vi äro fullt medvetna om att en reglering av änkepensionerna icke låter sig genomföra utan betydande uppoffringar från statens sida. Vi äro icke heller främmande för de invändningar, som kunna göras mot att i dessa tider ställa nya anspråk på statskassan. Emellertid tala så starka skäl för ett tillmötesgående i detta fall från statens sida, att det under alla omständigheter lär böra *undersökas*, huruvida och i vad mån en förbättring av särskilt de lägre änkepensionerna må kunna utan alltför betungande kostnader genom-

föras. I likhet med reservanten inom bankoutsrottet i denna fråga vid fjol-årets riksdag finna vi mest ändamålsenligt, att denna undersökning sättes i samband med den utredning om åstadkommande av enhetliga grunder för familjepensioneringen, som anförtrotts åt pensionskommittén. Vi hemställa för den skull,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, huruvida och i vad mån en förbättring av pensioner av äldre typ må kunna beredas änkor efter befattningshavare i statens tjänst, samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill en dylik utredning må föranleda.

Stockholm den 22 januari 1926.

Birger Petersson.

J. Fjellman.
